

Suchý F.: Moravské ovoce, Český odbor zemědělské rady pro Markrabství moravské, 1
ČÍS. 14.

GDÁNSKÝ HRANÁČ.

DANZIGER KANT-APFEL. — CALVILLE DE DANTZIG.

GDÁNSKÝ HRANÁČ.

Původ a rozšíření.

Pěstitel, který toto jablko vypěstoval, získal sobě velikých zásluh o ovocnářství, neboť stejně skromnou a přec výtečnou odrůdu těžko lze mezi ostatními nalézt. Na skromnost jeho měl hlavní vliv asi jeho původ, muselo býti vypěstováno ve velmi chudých poměrech dle všech okolností v severním Německu. Již tomu bude dávno, co jablko to se pěstuje, jelikož jest rozšířeno po celé střední Evropě a v celé této oblasti jest stejně chváleno. Na Moravě se pěstuje ve všech krajích, nejvíce však v krajinách hornatějších. Bezpochyby pro pěkné, červené, rybízu podobné zbarvení je nazývají někde „rybízlové jablko“. Jinde je zas jmenují „římské“, je-li úplně červené; i za „malinové“ je zaměňují. Pomologickým svrchu uvedeným názvem se jen u odborníků jmenuje.

Poloha.

Spokojí se s každou polohou, nízkou, střední i vysokou, otevřenou i uzavřenou, všude stejně se dobře daří. Na česko-moravské vysočině, která patří k nejšpatnějším polohám ovocnářským, se daří gdánský hranáč velmi dobře. V měsíci březnu jsem obdržel plody této odrůdy velmi krásně vyvinuté a zachovalé, pocházející z vysokokmenu pěstovaného v domácí zahradě vysoko položené. Takové vysvědčení jen málo odrůdám jablovkovým možno vydati. Pěstitelé našich horských krajin by měli věnovati této odrůdě největší pozornost a rozšiřovati a pěstovati ji co nejvíce na místě všech možných planých moštových jablek. V polohách vinorodých nutno je vysazovati na vlhčí místa; suchá místa nemá rádo.

Půda.

Daří se nejlépe v půdě poněkud hlinito-písčitéjší s přiměřenou vlhkostí. V půdách těžkých, vazkých bývá nemocný. Nežádá ani půdu zvlášť úrodnou; prostřední půdy horské, jsou-li přiměřeně hluboké, jsou proň již dobré, jest vždy v nich jak náleží úrodný.

Vzrůst.

Strom roste vždy bujně; neustává ani ve vyšším stáří v pěkném vzrůstu. Ve školce pěstěn v každém tvaru roste velmi dobře, tak že pěstování toho neb onoho tvaru nezpůsobuje pěstiteli obtíže. Vysokokmeny tvoří rovné a silné.

Stanoviště.

Vysazuje se do zahrad domácích i štěpnic otevřených. V krajinách horských podél méně používaných cest a silnic by se mohl bez obavy vysazovati. Ovoce rodí ovšem poněkud lákavé a strom neroste mnoho do výšky, ale uváží-li se houževnatost a vzdorovitost jeho, pak nelze činiti námitek proti osazování silnic a cest touto odrůdou v uvedených krajinách.

GDÁNSKÝ HRANÁČ.

Jako strom vysokokmenný tvoří korunu širokou, nižší a hustou, vy- **Tvar stromu.**
žaduje proto častějšího proříznutí; poranění prořezáváním neb i jinak
způsobená zaceluje lehce. Kmen i větve jsou houževnaté, vzdorují
i sebe bouřlivějším větrům. U zákrsků každého tvaru jest stejně zdravý
a úrodný. Letorosty u každého tvaru vyvinuje silné a dlouhé, které se
lehce přiměřeným řezem přinutí k úrodnosti. List mívá velký, spíše
jemný a bohatý.

Pěstuje se jako vysokokmen a zákrsek kteréhokoliv tvaru; pro polo-
kmeny jest méně způsobilý, protože netvoří pěknou korunu.

Na jaře vykvetá později, tím uniká pozdním mrazíkům a jest ná- **Květ.**
sledkem toho často úrodný. Květů nenasazuje mnoho, ale za to, které na-
sadal, vzdorují dobře nepříznivému počasí, dobře se oplodňují a přinášejí
pravidelně plody.

Ovoce rodí prostředně veliké i velké, tvaru nepravidelného, žebro- **Ovoce.**
vitého, vyššího neb sploštělého. Od vrchní až k spodní části se táhnou
po celém plodu význačné hrany, od kterýchž má své pojmenování
„hranáč“.

Kalich má uzavřený nebo polootevřený, obkališí jest hranaté, žebér- **Kalich.**
kované a úzké.

Stopka jest polodlouhá neb krátká, prostředně silná, dřevnatá; na **Stopka.**
stromě drží dobře, trčí v úzkém, boulovitém, hranatém důlku stopečném.

Slupku má velmi jemnou, slabou, na stromě ojínelou, po otření velmi **Barva.**
lesklou a mastnou. Barvu základní má zelenožlutou až zlatožlutou, která
jen v menších plochách na různých částech plodu se objevuje, jelikož
jest kryta z větší části pěknou, třešňově červenou, až do krvava pře-
cházející barvou. Plody v plném slunci bývají až nápadně pěkně čer-
veně zbarvené. Vyskytují se též plody této odrůdy žíhané neb docela
světlé.

Dužninu má nažloutlou, jemnozrnou, měkkou, šťavnatou, chuti **Dužnina.**
sladkonavinulé, poněkud okořenělé, vonné.

Zraje v říjnu, a to v krajích vinorodých již počátkem, a ve výše **Dozrání
a česání.**
položených koncem října. Dobře uloženo udrží se do února i března.
Česati se musí opatrně, jestliže se dodává pro trh jako ovoce tabulové
neb je-li určeno na sušení. Vyrábí-li se z něho víno, pak se mohou nej-
lepší plody protrhati jako ovoce tabulové a ostatní opatrně setřásti.

Hodí se dobře k jídlu jako ovoce čerstvé, leč musí býti požit v pra-
vém bodu zralosti; nechá-li se přezrát, lehce moučnatí a skvrnatí a jest
chuti bezvýrazné. Na sušení jakož i výrobu vína se hodí stejně dobře,
výrobky z něho upravené jsou úhledné a chutné. Pro trh vyžaduje peč-
livého balení pro svou jemnou slupku a měkkou dužninu.

Ze všeho jest vidno, že tato odrůda patří k nejlepším našim od- **Zužitkování.**
růdám, a měla by se tedy co nejvíce pěstovati a to hlavně na výrobu
vína. Naše horské poměry jsou velmi příznivy pro ni, nač tedy pěstovati
odrůdy špatnější, když jest možno nahraditi je odrůdou touto.

